

NABUCCO

Opera i fyra akter av Giuseppe Verdi (1813–1901). Libretto Temistocle Solera.
Sjungs på italienska med svensk och engelsk översättning på textmaskin.

Dirigent GIANCARLO ANDRETTA/AIVIS GRETERS

Regi JACOPO SPIREI

Scenografi MAURO TINTI

Kostymdesign SILVIA AYMONINO

Ljusdesign GIUSEPPE DI IORIO

Assistent kostymdesign AGNESE RABATTI

Medverkande

Nabucco MATS PERSSON

Ismaele TOMAS LIND

Zaccaria MATS ALMGREN

Abigaille ZOYA TSERERINA

Fenena ANN-KRISTIN JONES/KATARINA GIOTAS

Baals överstepräst DANIEL HAYES/KRISTIAN LINDROOS

Abdallo DANIEL RALPHSSON

Anna MIA KARLSSON

GÖTEBORGSOPERANS KÖR

GÖTEBORGSOPERANS ORKESTER

STATISTER

Premiär 20 maj 2023

Premiären direktsänds i Sveriges Radio P2.

Föreställningens längd är ca 2 tim och 50 min inkl. en paus.

Zoya Tsererina (Abigaille)

Innehåll

Handlingen	6	Ingen annan ideologi är lika älskad som fascismen	29
En våldsam opera som utmanar Regissören Jacopo Spirei berättar om tankarna bakom sin uppsättning.	13	av Henrik Arnstad, historiker och författare.	
Att göra Verdi rättvisa	19	Verdi och hans döttrar	35
En hälsning från dirigenten Giancarlo Andretta.		Göran Gademan, dramaturg, reflekterar kring orsakerna till Verdis intensiva far-dotter-porträtt.	
Verdis <i>Nabucco</i> - en opera om kamp och längtan	24	Biografier	49
av Göran Gademan, dramaturg.			

Nabucco Kung över Babylon
Ismaele Brorson till Sedecia, Jerusalems kung
Zaccaria Hebréernas överstepräst
Abigaille Född slav. Förmodas vara Nabuccos äldsta dotter
Fenena Nabuccos dotter
Baals överstepräst
Abdallo Officer hos Nabucco
Anna Zaccarias syster

Akt 1

Israeliterna ber om hjälp. Nabucco (Nebukadnessar), Babylons kung, har attackerat dem och vandaliserat Jerusalem. Zaccaria, deras överstepräst, anländer med Nabuccos dotter, Fenena. Han försäkrar sitt folk att Herren inte kommer att överge dem. Ismaele blir ensam med Fenena. Hon är under hans beskydd sedan hans fångenskap när de två blev förälskade och Fenena hjälpte honom att fly. Hon har nu följt honom till Jerusalem. Deras samtal avbryts av att Abigaille, Fenenas halvsyster, dyker upp tillsammans med utklädda babyloniska soldater. Abigaille, som också är kär i Ismaele, säger till honom att hon kan rädda hans folk om han besvarar hennes kärlek. Han vägrar. Israeliterna rusar tillbaka in i templet i panik. När Nabucco går in med sina krigare konfronterar Zaccaria honom och hotar att döda Fenena. Ismaele avväpnar prästen och överlämnar Fenena till hennes far. Nabucco beordrar att templet ska förstöras.

Akt 2

Nabucco har utsett Fenena till regent medan han är borta på slagfältet. Abigaille hittar ett dokument som berättar att hon inte är kungens dotter utan barn till slavar. Översteprästen av Baal anländer med nyheten att Fenena har befriat de israelitiska fångarna. Som ett resultat av hennes förräderi erbjuder han Abigaille tronen och föreslår att de ska sprida ryktet att Nabucco har fallit i strid.

Zaccaria ber om att slöjorna ska skingras från de otrognas ögon. Ismaele anländer och de församlade hebréerna anklagar honom för förräderi. Zaccaria meddelar att Ismaele är benådad eftersom han har räddat en medisraelit – Fenena som nyligen konverterat. Abdallo rusar in för att varna Fenena att kungen är död och att hennes liv är i fara. Fenena bestämmer sig för att slå tillbaka. Översteprästen av Baal anländer med Abigaille och babylonierna, som utropar Abigaille till härskare. Hon ska just kröna sig själv, men de två systrarna börjar slåss. Nabucco anländer och tar kronan från Abigaille. Han möter folkmassan och utropar sig själv till kung – och gud. En blixtnedslår ner Nabucco tappar förståndet. Triumferande tar Abigaille kronan.

PAUS ca 35 min.

Akt 3

Abigaille hyllas som härskare. Översteprästen uppmanar henne att döda israeliterna. Innan hon ger ordern kommer den nu galne och fångslade Nabucco. Abigaille lurar Nabucco att skriva på de fångna israeliternas dödsdom. Han frågar vad som kommer att hända med Fenena. Abigaille svarar att hon också måste dö. När Nabucco försöker hitta dokumentet som bevisar Abigailles bakgrund tar hon fram det och river det i stycken. Nabucco vädjar förgäves för Fenenas liv.

De fördömda israeliterna tänker på sitt förlorade hemland. Zaccaria anklagar dem för att vara fega. De kommer att övervinna fångenskapen och utplåna Babylon med Guds hjälp.

Akt 4

Efter att ha hemsökts av mardrömmar i sin fångenskap ser Nabucco på när Fenena och israeliterna leds till sin avrättning. Desperat ber han Israels gud om förlåtelse och lovar att omvända sig själv och sitt folk. Han får tillbaka förståndet och sammankallar Abdallo och hans soldater för att få hjälp att rädda sin dotter.

Israeliterna är på väg att avrättas. Fenena ber om att få komma till himlen när Nabucco rusar in. Han river ner Baals ikoner och avbryter offret. Nabucco befriar israeliterna och säger åt dem att återvända till sitt hemland och bygga upp sitt tempel. Abigaille har tagit gift. Innan hon dör erkänner hon sina brott och ber till Gud och Nabucco att förlåta henne. Zaccaria tillkännager att Nabucco, som nu konverterat, är kung.

Mats Persson (Nabucco), Daniel Ralphsson (Abdallo)

En våldsam opera som utmanar

berättat för Lisa Iverstam, programredaktör

För regissören Jacopo Spirei har *Nabucco* ett tydligt budskap: se sanningen i vitögat och inse hur fascistiska stater växer fram. Spirei uppmanar till samtal, diskussion och möten.

”Opera är den mest fullkomliga konstform vi kan uppleva på en scen. Opera får oss att möta våra mörkaste rädslor, största passioner, instinkter och onda sidor. Den sjungande rösten talar till våra själar. Vi möter den redan i livmodern när våra mödrar sjunger för oss. Sängen tar sig förbi rationellt tänkande och fördomar och kan snabbt berätta en historia – om oss själva och om världen.

Själv berörs jag av opera när känslor, berättandet och människan blir ett – när en sångare sjunger en fras som innehåller allt. Opera handlar om att röra vid våra själar. Om att låta sig beröras och drabbas av det storslagna, men framför allt av det ärliga och direkta. Det som går igenom allt och når våra hjärtan. Då kan en dialog med våra inre, sanna jag och sångaren på scenen ske. Att uppnå den kopplingen är målet och anledningen till att vi arbetar med det vi gör. Jag tror att vi kan göra världen till en godare plats genom teater, och om jag kan göra en enda människas liv bättre under min tid på jorden har jag uppnått mitt mål.

Nabucco är en fascinerande opera och ett mästerverk. Den föddes ur ett misslyckande och en tragedi. Efter svåra förluster hade Verdi bestämt sig för att aldrig mer komponera. Av olika skäl blev det inte så

och han skapade trots allt *Nabucco*. (Läs mer om detta i dramaturgens text på s.20.) Så blev också *Nabucco* en opera om kris, om att mista allt och först då få fatt på vad som verkligen betyder något. *Nabucco*, den store härskaren, förlorar allt till sin fiende – vem eller vad det nu är. När han även mister sin dotter förlorar han också förståndet och går in i en mardrömsvärld. Han hittar ut först när han inser att acceptans trumfar våld.

Vi möter ett proppmätt, dekadent samhälle som hamnar under ett nytt styre.

Samma sak händer på ett samhälleligt plan. Vi möter ett proppmätt, dekadent samhälle som hamnar under ett nytt styre med ideal och krafter som när de nått makten blir aggressiva och förtryckande. Så har ett fascistiskt samhälle uppstått och plötsligt är rollerna ombytta. Företrädarna för den gamla kulturen inser vad de har förlorat, hamnar i opposition och tar upp kampen.

Nabucco är en tidlös historia, därför också samtida och tyvärr högst relevant idag. Västvärlden befinner sig i ett tillstånd där krafter krockar med varandra. Å ena sidan har vi en mänsklighet som aldrig haft det bättre. Svält och fattigdom minskar och vi kan bota fler sjukdomar än någonsin.

Vi har en stor uppgift framför oss. Kommer vi att välja dialog framför våld?

Å andra sidan ansluter sig allt fler länder till extremhögern. Vi har en stor uppgift framför oss. Kommer vi att välja dialog framför våld?

Nabucco utmanar oss att våga se hur snabbt en karismatisk ledare kan förvandla ett demokratiskt land till en aggressiv, våldsam nation. Det är en brutal opera som tar oss med på en mörk resa i syfte att visa att försoning är vårt enda val. Operan bär på ett fredsbudskap. Det går att hitta en lösning om vi möts och försöker förstå varandra, inser att striden inte behövs och river ner murar mellan länder och människor.

Nu vill jag utmana dig som publik. Min önskan är att du diskuterar operan när du har lämnat salongen - inte nödvändigtvis själva uppsättningen utan operan i sig. Samtala om dess budskap. Och håll den diskussionen levande!" ■

Att göra Verdi rättvisa

berättat för Lisa Iverstam, programredaktör

Dirigenten Giancarlo Andretta välkomnar GöteborgsOperans publik på ännu en upptäcktsresa. Den här gången tar han med oss till Verdis tredje opera – den som för evigt satte kompositören på den musikaliska kartan.

”GöteborgsOperans publik och jag har gemensamma minnen av Verdi. Tillsammans har vi gett oss ut på en resa och upptäckt några av maestro Verdis verk: *Attila*, *La traviata*, *Macbeth* och *Simon Boccanegra*. Den här gången reser vi längre tillbaka i tiden. *Nabucco* är Verdis tredje opera – han vara bara 29 år när han skrev den. Här visar Verdi sina unika särdrag för första gången. Det är från och med nu som han gör verkligt avtryck i framför allt italiensk operahistoria.

Ingen hade tidigare som Verdi utforskat instrumentens klangfärger. I *Nabucco* hittar vi det till exempel i Abigailles dödscen där hon sjunger tillsammans med en cello, en harpa och ett engelskt horn – som om det vore kammarmusik. Kombinationen av rösten, harpan, cellon och hornet är helt otroligt vacker. Vi hittar det även i en av Zaccarias starka scener, bönen ”Veni, o levita” i mitten av akt 2. Vi har sex celli, var och en har sin stämma. Där hörs också viola, som spelar tremolo och en kontrabas som spelar pizzicato.

Nabucco straffas av Gud. Han blir sjuk, tappar förståndet. Denne kraftfulle man blir svag. När han hör sin dotter Fenenas namn förstår han att hon går mot sin död. Men smärtan och kärleken är så stark att den för honom från mörkret till ljuset. Och vad gör

den 29-årige kompositören då? Jo, han lägger in ett cellosolo som börjar helt lågt, för att sedan stiga och slutligen transformeras till en klar, ljus stämma i en flöjt. Detta upprepas, men nästa gång ligger cellon åtta toner högre och flöjten följer efter – åtta toner högre. Vi går från mörker till ljus, från förvirring till klarhet, på Verdis vis.

När vi spelar Verdis musik måste vi föreställa oss hur musiken är tänkt att låta, förstå instrumentets betydelse i orkestern och dess frasering i orkestern. Vi måste också fördjupa oss i kulturen och identiteten i 1800-talets italienska musik. Då blir det lätt för mig att ta mig an *Nabucco*. För det handlar egentligen inte om att dirigera utan om att göra Verdis musik rättvisa, med fulla hjärtan och levande fantasi. Om Verdi vore här skulle jag vilja att han sa ”Ah! Bravi!” Det är så vi ska spela. Och GöteborgsOperans Orkester är fantastisk. Vi har starka, vackra minnen tillsammans.

Nabucco är som ett ungt lejon. Det är ett verk som har kraften att göra sin publik förälskad i opera. Om vi spelar bra, om vi gör vårt jobb som vi ska, kommer något att förändras inom dig som lyssnar. Kanske kommer du tillbaka för att uppleva *Nabucco* igen? Och igen? Du är varmt välkommen.” ■

Röster från operakören. Att sjunga "Va, pensiero!"

"GöteborgsOperans Kör är sensationell. Att få arbeta med den gör att jag kan berätta den här historien på ett djupare plan."

JACOPO SPIREI, REGISSÖR

"Denna operakörernas nationalsång har jag både hört och själv sjungit i otaliga sammanhang. Varje gång är ny. Italienskan ska kontrolleras och portamentot ska doseras stolt och värdigt! För tanken kan flyga högt över statsgränser och språkbarriärer. Tanken och musiken är fria och bör så förbli."

YVONNE HELANDER

"När vi mister någon eller något är det tur att vi har våra minnen. Dem bär vi med oss och kan plocka fram när vi som bäst behöver dem. Annars kanske vi inte skulle överleva. Så är Fångarnas kör för mig."

CECILIA VALLINDER

"Jag längtar konstant till scenen, till musiken och till den fantastiska professionalism och expertis som regissör Jacopo Spirei och dirigent Giancarlo Andretta står för."

Vi lever i en värld full av krig, det reflekteras i Spireis tolkning av Nabucco. Kaos tar sig in i våra kroppar, hjärtan och själar. En dag lär vi oss att sänka våra vapen, omfamna varandra, ge upp vårt lidande, våra egon och vårt hat."

Vad är kärlek? Älskar vi vår nästa eller avundas vi dem? Verdi hade förlorat sin familj när han skrev denna krigiska opera och visar oss att det verkliga kriget inte pågår runtom oss, utan inom. Kärlek raserar alla murar."

RONNIE KARLSSON

"Jag har sjungit Fångarnas kör många gånger genom åren men aldrig tidigare tillsammans med resten av operan Nabucco. Att sjunga den i sitt ursprungliga dramaturgiska sammanhang har gett tonerna och orden nya dimensioner. Fångarnas kör har gått från att vara ett snyggt körstycke till att bli en livsnödvändig överlevnadsstrategi."

KARIN FJELLANDER

Mats Persson (Nabucco), Zoya Tseferina (Abigaille),
Daniel Hayes (Baals överstepräst)

Verdis *Nabucco* - en opera om kamp och längtan

av Göran Gademan, dramaturg

När Giuseppe Verdi skrev *Nabucco* (1842) var Italien inte enat, utan indelat i furstendömen eller republiker, ofta ockuperade av Österrike-Ungern eller Frankrike. Italienarnas längtan efter frihet och en enad nation var stor och hatet mot de ockuperande makterna var betydande, inte minst gentemot habsburgarna.

De största italienska tonsättarna före Verdi var nästan alla ute ur leken vid denna tid: Bellini hade dött ung, Rossini hade slutat skriva och Donizetti försvunnit till Paris. Med andra ord låg fältet ganska fritt för den nye begåvningen Verdi. Hans debut som operakompositör med *Oberto* på La Scala 1839 blev en viss framgång, vilket renderade honom ännu en beställning där året därpå. Det blev den komiska *Un giorno di regno* (*Konung för en dag*). Under arbetet drabbades han av en stor tragedi: han förlorade både sina barn och sin hustru. Därtill blev *Un giorno di regno* utvislad, och den unge änklingen svor på att aldrig komponera en opera igen.

Långt senare (1879) berättar Verdi i en skiss till sina levnadsminnen om vad som sedan hände: hur La Scalas impresario ändå trodde på hans begåvning och prackade på honom ett libretto till *Nabucco* av Temistocle Solera. Det hade tidigare erbjudits kompositören Otto Nicolai som avböjt, och Verdi slängde det ointresserat på ett bord när han kom hem. Då lär en sida med raderna "Flyg tanke, på gyllne vingar" (*Va pensiero, sull' ali dorate*) ha flugit upp, med andra ord de hebreiska fångarnas kör. Verdi

fängslades av orden och innan natten var över hade han läst librettot flera gånger. Resten är operahistoria. Impresarion hade lyckats övervinna Verdis beslut att aldrig mer komponera för operascenen. *Nabucco* blev en exploderande succé. Kritikerna jublade, för att inte tala om publiken. Verdi hade också en stark supporter i sopranen Giuseppina Strepponi, som gjorde den krävande kvinnliga huvudrollen Abigaille.

Italiens frihetsrörelse

Trots succén är *Nabucco* att betrakta som ett verk av en ännu inte fullt mogen Verdi. Han vilar tungt på den italienska traditionen med Rossini, Bellini och Donizetti, framför allt på den förstnämnda, vars bibliska monumentalitet i *Moses i Egypten* svävar över verket. *Nabucco* är en stor köropera och Verdis första så kallade Risorgimento-verk. Det var en rörelse som strävade efter att ena Italien och befria det från ockuperande makters förtryck. Fångarnas berömda kör ger uttryck för just detta, och den italienska delen av publiken kände igen sig.

I sin operahistoria modifierar Carolyn Abbate och Roger Parker denna berättelse, och påvisar att det är en efterhandskonstruktion gjord när Verdi var ett berömt

namn. Till konstruktionen bidrog inte minst Verdi själv, bland annat genom sin berättelse nästan fyrtio år senare om hur libretto-sidan med Fångarnas kör hade fallit upp. Att Fångarnas kör har fått en viktig roll för den italienska folksjälen är odiskutabelt, men det skedde alltså långt efter *Nabucco*s urpremiär. Det hände snarare vid tiden för *Maskeradbalen* 1859, då tonsättaren sågs som en viktig symbol för frihetsrörelsen och enandet. "Viva V.E.R.D.I!" klottrades på alla husväggar och Verdi valdes in i det första italienska parlamentet. Vid det laget hade han skrivit flera operor med drag av Risorgimento - starkast är det nog i *Attila* (1846) och *La battaglia di Legnano* (*Slaget i Legnano*, 1849). Även de skotska flyktingarnas kör i *Macbeth* (1847) har samma ton av klagande utsatthet som sina hebreiska bröder och systrar i *Nabucco* - alla visste vad det egentligen handlade om, och censuren kunde inte gå in.

Biblisk monumentalitet

Verdis stil i *Nabucco* är ganska grovt tillxad och personteckningen knappast på det finstämda planet. Librettisten Solera byggde librettot på några ställen i Gamla testamentet, i första hand då kung Nebukadnessar II erövrade Jerusalem 597 f.Kr., förstörde templet och förde en stor del av befolkningen till den babyloniska fångenskapen. Det är vad som händer i första akten, medan de återstående tre akterna utspelas i Babylon, motsvarande dagens Irak. Soleras språk är minst sagt mustigt och blodfullt, med flera kraftfulla och skräckromantiska metaforer som tycks ha inspirerat Verdi till denna massiva musikedramatik. Vi är långt ifrån Verdis senare librettist Piaves betydligt mildare ordvändningar.

Det finns några undantag från monumentaliteten: i Abigailles dödsscen låter Verdi sångstämman för första gången ackompanjeras av några få instrument med

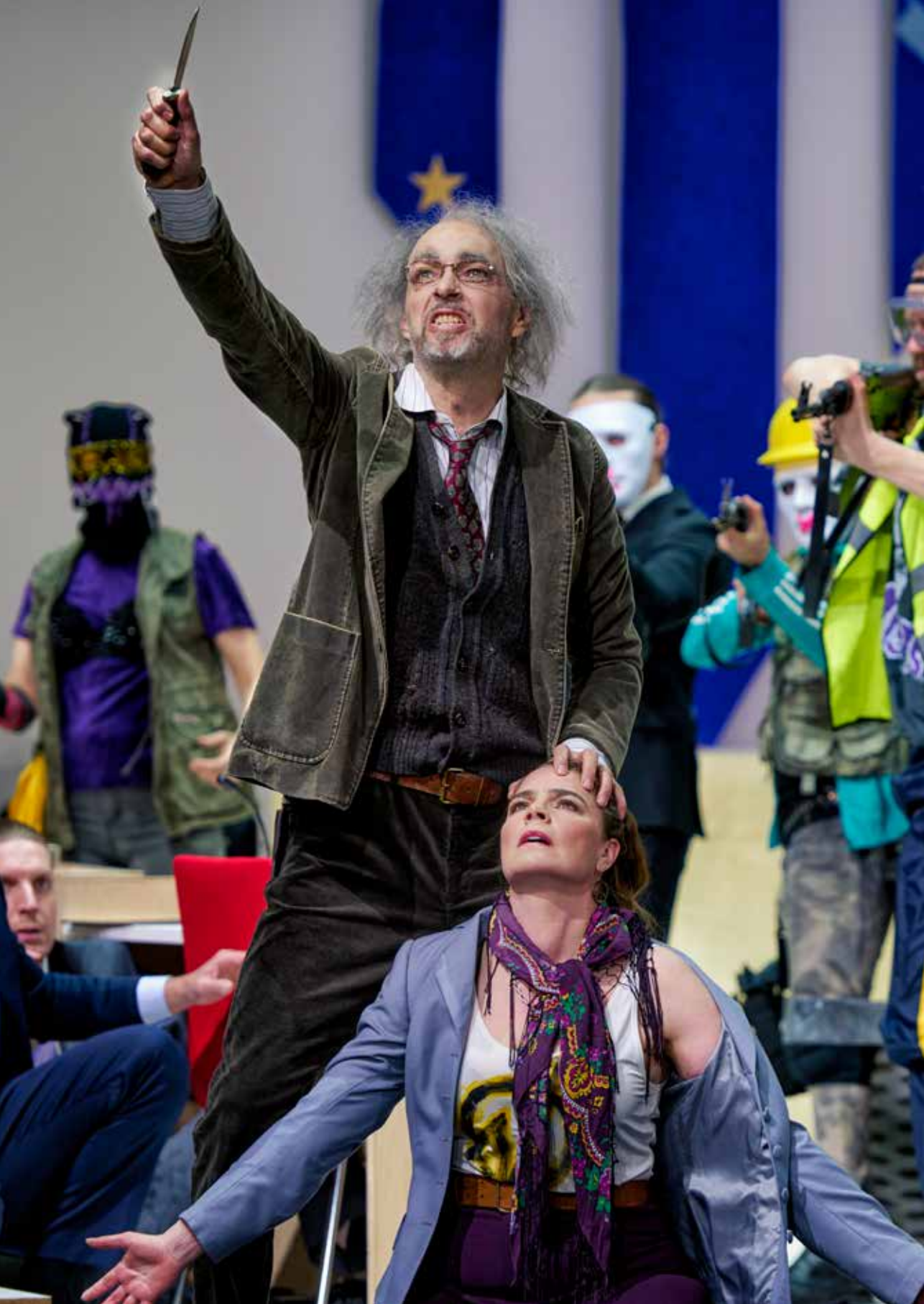
ett klagande engelskt horn i täten, och den annars så högdramatiska Abigaille kontrasteras av den vänare system Fenena som i en inåtvänd bön fått några vackra kantilenor på sin lott. Annars är det flerdelade körer, stor bandaensemble som scenmusik och högexplosiva arior som galler, nogsamt uppdelade i cavatina- och cabalettadelar. Den hebreiske översteprästen Zaccharias fundamentalism ställs mot babyloniske kungen Nabuccos mångfacetterade ondska och verket mynnar ut i en hymn till Jehova, efter att Nabucco konverterat.

Abigaille - en röstmördarroll

Det är den intriganta Abigaille som får sista ordet med sin dödsscen. Just detta parti ställer krav utöver de vanliga på dramatisk kraft, högexplosiv koloratur och stort omfång. För Giuseppina Strepponi, som haft en stor karriär med partier i bel canto-facket, innebar rollen början till slutet. Inom några år hade hon förlorat rösten och övergick till att undervisa i Paris. Då hade hon redan blivit Verdis livskamrat och han delade ofta bostad med henne där för att njuta av storstadens anonymitet. Och Verdi hade för länge sedan kommit över sin ed att aldrig mer skriva en opera. Den närmaste tiden blev det till och med två-tre om året, men först från och med hans femte opera *Ernani* (1844) började hans verk att spelas även utanför Italien.

Nabucco spelas inte så ofta som man kan tro: den egentliga Sverigepremiären kom först 1965 på Kungliga Operan i Stockholm. Därefter har den spelats av Wermland Opera i Karlstad 2003. Några olika ensemblégästspel har det blivit, både sceniskt och konsertant, men detta är faktiskt den första egna uppsättningen i Göteborg av verket överhuvudtaget. ■

Ingen annan ideologi är lika älskad som fascismen

av Henrik Arnstad

Henrik Arnstad är historiker och författare till bland andra *Älskade fascism: De svartbruna rörelsernas ideologi och historia* och *Den förbannade optimisten Ernst Wigforss*. Arnstads kunskap om fascismen har fått stort genomslag och han skriver regelbundet på kultursidorna, framför allt i Dagens Nyheter.

Journalfilmer med Benito Mussolini och Adolf Hitler från 1930-talet visar enorma jublande människomassor. Det var inte bara propaganda – bägge diktatorerna var extremt populära. Judar och andra förtryckta minoriteter levde i skräck, men utgjorde enbart någon knapp procent av befolkningen. Den överväldigande majoriteten i Italien och Tyskland avgudade fascismen. Denna kärlek är svår att begripa.

Det finns en genialisk Killinggänget-sketch där en liten Lübeck-tant år 1932 väljer mellan snälla partier och nazzisterna som hotar med "världskrig, hunger och att bränna barn i stora ugnar". Tanten röstar ändå på Hitler, trots en utskällning från intervjuaren ("snälla tant Råbiff, det är jävligt enkelt, du har ett snällt parti och ett dumt parti"). Humorn ligger i att tant Råbiffs val är obegripligt för oss, eftersom mänskligheten förstått att fascism är avskyvärt.

Eller har vi?

Det är en fråga som är lika relevant i Sverige 2023 som i Europa under mellankrigstiden. Fascismen är både intensivt älskad och gränslöst hatad – då som nu. Fascism polariserar människor.

Den 28 oktober 1922 marscherade 20 000 italienska svartskjortor mot Rom. Dagen efter fick Benito Mussolini uppdrag att bilda regering. Det skedde helt lagligt i en västerländsk demokrati, precis som när Hitler fick makten i Tyskland dryga tio år senare. Samtidigt spreds den fascistiska ideologin – på forskarspråk "generisk fascism" – som en löpeld över jordklotet. Från de amerikanska kontinenterna i väster till Sydostasien i öster, med Europa som vibrerande centrum. Hundratals mer eller mindre framgångsrika fascismer uppstod överallt.

De såg mycket olika ut.

De japanska fascisterna i Körsbärsblommerörelsen skiljde sig markant från kroatiska Ustaša, isländska gråskjortor och brasilianska integralister. Serbiska ZBOR-fascister, ungerska pilkorsare och norska NS-män åstadkom enorma nationella trauman. I Finland lyckades den enorma Lappo-rörelsen nå mer makt än någon annan nordisk mellankrigstida fascism.

Nästan alla fascismer har varit rasistiska, men på olika sätt. Den rumänska Legionärsrörelsen var så fruktansvärt antisemitisk att till och med Adolf Hitler kallade dem "fana- ▶

tiker". Andra fascister föredrog försiktigare framtoning och nedtonat politiskt våld, som franska Parti Social Français. Redan under slutet av 1930-talet började Mussolinis och Hitlers stöveltramp bli omodernt och ersattes gradvis av fascister som ville framstå som vanliga, normala och respektabla. Det begrep den svenske nazistledaren Sven Olov Lindholm 1938 när han skrev:

"Det enda tänkbara om idéerna ska räddas blir att slopa både namn och symbol, för att inte tala om stövlar, koppel och Hitlerhälsning. Jag vet att det är ett farligt steg, ty de flesta av våra medlemmar skulle kanske tappa sugen. Men vi kämpa ju inte för att i evighet förbli ett åsiktsförbund på några tusen personer, utan för att komma någonstans."

De svenska fascistpartierna förblev mikroskopiska under 1930-talet eftersom socialdemokraterna effektivt stred för demokratins överlevnad. Men mot slutet av 1900-talet spreds den europeiska så kallade neofascismen (eller nyfascismen) som ersatte ridstövlarna med slips och kostym – samt ivrigt förnekar sig vara fascism. Denna fascism blev under 2000-talet starkare i Sverige än i något annat land.

Och bakom ytan är ideologin densamma. Då som nu.

Sedan 1990-talet har forskningen blivit bättre på att känna igen fascism. Tidigare definierades fascism utifrån mellankrigstidens ytliga teaterrekvisita. Man trodde att fascism krävde en karismatisk ledare som skrek inför paraderande paramilitära unga män som heilade och slogs på gatorna i en korporativistisk totalitär diktaturstat som militärt ville erövra grannländer och därefter gärna hela världen. Denna karikatyr av fascismen gjorde det omöjligt att förklara hur miljoner vanliga medborgare – som tant Råbiff i Lübeck 1932 – blev fascister. Vem vill rösta på en skrikande galning?

I själva verket är fascism en förförisk, djup och intelligent ideologi som inte nödvändigtvis ser ut som nazzisterna på TV.

Sedan 1990-talet har forskningen blivit bättre på att känna igen fascism. Tidigare definierades fascism utifrån mellankrigstidens ytliga teaterrekvisita.

Likväl kvarstår fascismens mordiska raseri – idag vanligen via mordhot, terror och hånfullhet på sociala medier. Fascismen vill "rena" nationen som smutsats av minoriteter samt demokrater inom vänstern, liberalismen, feminismen och antirasismen. Adolf Hitler liknade sig själv vid en omtänksam trädgårdsmästare som vårdade sin vackra ros (nationen) genom att rensa bort ogräs – det vill säga utrota judarna.

Förintelsen utgör därmed fascismens eviga facit.

Men alla fascister utför inte folkmord för att åstadkomma sin "slutgiltiga lösning" för att rena nationen. Vanligen nöjer sig fascisterna med att kasta ut de oönskade ur landet. Fördriva nationens fiender. "Repatriera" judar, muslimer, romer – eller någon annan utsatt grupp de hatar för ögonblicket.

Idag får dessa idéer genomslag även hos sedvanliga partier. Fascister har aldrig lyckats ta makten på egen hand utan kräver hjälp av den traditionella högern. Fascismen är duktig på att skapa intryck av akuta nationella kriser.

Rädda människor är lydiga människor.

De protesterar inte mot hårdhänta, auktoritära och antidemokratiska åtgärder som stryker frihet, demokrati och rättssäkerhet.

Samtidigt påpekar historikern Kevin Passmore att nutidens fascister – oftast – inte säger sig vilja avskaffa demokratin. Istället ska de "göra demokratin etniskt homogen och reservera dess förmåner till den dominerande nationaliteten". De nya fascisternas drömsamhällen är Ungern, Donalds Trumps USA och fortfarande – i hemlighet – putinismens Ryssland. Inte mellankrigstidens antikverade, skrikiga och uniformerade fascistdiktaturer.

I en nutid som enbart erbjuder våra själar egoism, narcissism och svindyra köksrenoveringar kommer alltid fascismens erbjudanden om kärleksfull gemenskap – för de utvalda – att potentiellt locka miljoner. Återigen tvingas vi ta strid mot denna svartbruna ondska efter 1900-talets katastrofer.

Just nu ser det ut som om demokratin förlorar denna strid.

Det är sannerligen för dumt för att vara sant. ■

I en nutid som enbart erbjuder våra själar egoism, narcissism och svindyra köksrenoveringar kommer alltid fascismens erbjudanden om kärleksfull gemenskap – för de utvalda – att potentiellt locka miljoner.

Verdi och hans döttrar

av Göran Gademan, *dramaturg*

I hälften av Giuseppe Verdis operor står far-dotter-förhållanden i förgrunden. Det brukar framhållas att anledningen är att han i unga år förlorade sin fru och två små barn. Men det finns fler orsaker till dessa intensiva relationsporträtt.

Verdi framhöll gärna att han kom från enkla förhållanden, i princip illitterata bönder. I själva verket kom båda hans föräldrar ur familjer av jordägare och handelsmän. I byn Le Roncole drev hans far Carlo ett litet värdshus i bottenvåningen, men det sades att modern Luigia (född Uttini) var den arbetsamma av de två. Så snart sonen Giuseppe blev berömd stängde Carlo värdshuset och lät sonen försörja honom.

Verdi hade en tre år yngre syster, Giuseppina, som sägs ha varit hans närmaste barndomsvän. Då Verdi var 20 år inträffade hans första tragedi när Giuseppina dog av hjärnhinneinflammation, bara 17 år gammal. Tre år senare gifte sig Verdi med Margherita, dotter till hans välgörare Antonio Barezzi. Barnen kom i tät följd: dottern Virginia Maria Luigia i mars 1837 och sonen Icilio Romano i juli 1838. Bara två månader efter sonens födelse dog dottern, 18 månader gammal. Drygt ett år senare dog även sonen – en månad före Verdis stora debut på La Scala i Milano. Ett halvår senare, i juni 1840, avled hans hustru Margherita i samma sjukdom som Verdis syster – hjärnhinneinflammation. Tre månader senare gjorde Verdis komiska opera *Un giorno di regno* (*Konung för en dag*) fiasko på La Scala.

Det finns alltså fler biografiska trådar att dra i vad gäller far-dotter-problematiken i Verdis operor än att han förlorade sin dotter 1838. Systemens död måste ha inneburit ett enormt trauma. Eftersom de stod varandra så nära och han var tre år äldre får man lätt intrycket av att han tagit hand om henne på olika sätt, som äldre syskon ofta gör. Kanske grodde redan där ett slags faderskänslor. När sedan dottern Virginia dog måste det ha spätt på hans saknad efter systemen.

Det är alltså troligt att den fruktansvärda sorg som Verdi måste ha burit på var som allra mörkast då han skrev *Nabucco*. Ett av skälen till att han faktiskt gick med på att skriva en opera till kan ha varit att i librettot fanns inte bara en utan två döttrar, vars relationer till fadern, *Nabucco*, är högst centrala. Krutpaketet *Abigaille* i *Nabucco* bestämmer sig för att gå emot *Nabucco* först när hon har fått bekräftat att han inte är hennes biologiske far. Här kan Verdi ta ut svängarna genom att kontrastera de båda döttrarna, den äkta och den falska. I tredje akten då *Nabuccos* sinne har förvirrats låter han *Abigaille* bli en mardrömslik, inverterad form av den goda dottern som hånar och plågar sin far. Också ett sätt att bearbeta sorgen efter den försvunna dottern som

lämnat honom ... Då Nabucco inser att han försummat kärleken till dottern Fenena ägnar han slutakten åt att ställa allt till rätta - inte konstigt att Verdi under hela sin karriär övervägde att tonsätta Shakespeares *Kung Lear*, som erbjuder inte mindre än tre döttrar av olika karaktär.

Det kan tyckas som att Verdis dotterhjältinnor är viljelösa offer i händerna på en dominant far, men så är det oftast inte alls. Den av hans andra sopranroller som är mest lik Abigaille är nog Odabella i *Attila* (1846). Denna originella och amasonlika skapelse sätter hämnden för sin fars död framför kärleken till älskaren, i ursinniga cabaletter och inåtvända romanser. Hennes slutreplik efter att ha dödat Attila, "Fader, jag offrar honom för dig!", får en att undra om Odabella, liksom flera av Verdis hjältinnor, lider av något slags Elektrakomplex långt innan termen ens var uppfunnen.

Verdi och sambon Giuseppina Strepponi fick en gemensam dotter, Santa, som de tvingades lämna bort eftersom de inte var gifta. Vi närmar oss nu *Rigoletto* (1851) där de intensiva far-dotter-relationerna får ny intensitet och tragiska dimensioner. Här möter vi hovnarren Rigoletto och hans skräck över att förlora sin älskade dotter Gilda, en farhåga som till sist infrias. Rädslan är naturligtvis Verdis egen. Han visste vad det innebar, på djupet.

När paret Verdi senare gifte sig adopterade de en ung, föräldralös släkting, Maria Filomena, 1867. Det verkar som om hon fyllde ett stort själsligt hål hos Verdi när hon gjorde entré i hans liv. I hans återstående operor har han förlorat intresset för far-dotter-problematiken. Såren tycks ha läkt. ■

Katarina Giotas (Fenena)

GöteborgsOperans Kör

Sopran

Jelena Dajic
Karin Fjellander
Marie Fagerberg-
Zembachs
Anna Forsebo
Marie Gustavsson
Karin Hammar
Anna Johansson
Liselott Johansson
Ellen Larsson
Anna Lilja
Tiina Markkanen
Leonie Maxwell
Hayes
Pauliina Sairanen

Alt

Eugenia Babich
Anna Blylods
Annika Dahlin
Karin Hammarlund
Yvonne Helander
Sarah Pistorius
Natallia Salavei
Anna-Karin Simlund
Erika Tordéus
Cecilia Vallinder
Anna-Sara Åberg

Tenor

Timothy Augustin
Dardan Bakraji
William Davis Lind
Alexander Grove
Tyler Johnson
Marcus Liljedahl
Christopher Napier
Thorild Strandell
Tore Sverredal
Miklos Taliga
Ryan Williams

Bas

Henrik Andersson
Stefan Berkietta
Ivan Dajic
Daniel Hayes
Ronnie Karlsson
Richard Laby
Jonas Landström
Tobias Nilsson
Fredrik Samuelsson
Mikael Simlund
Herbjörn Thordarson
Kristoffer Töyrä

Statister

Sepher Behzadi
Agnes Duvander
Julia Glisic
Johan Klasson

Dag Kristoffersson
Madeleine Laine
Martin Mossberg
Christofer Nilsson

Vadim Nuñez
Belousov
Sofia Ringhage
Lina Räftegård

Caroline Vihma
Fanny Wranne
Masoud Yousefi

GöteborgsOperans Orkester

Violin I

David Bergström
1:e konsertmästare
Dieter Schöning
1:e konsertmästare
Danial Shariati *alt. konsert-
mästare*
Yongmei Gustafsson
Lars Kvensler
Jörgen Ohldin
Viveca R-Mårtensson
Anton Sokolov
Tapani Stenros
Jari Williamsson
Göran Österberg
Rolf Mårtensson
Beatriz Saglimbeni
Merlijn De Coorde
Max Wulfson

Violin II

Yuki Tashiro*
Alexander Chojecki*
Ronnie Sjökvist**
Mattias Johansson**
Magnus Larsson
Olexandra Bondarenko
Wojtek Chojecki
Gunilla Göteborg
Pin Ju
Raven Mischke
Eva Presern
Sofie Hjort
Liina Tamminen

Viola

Emil Jonasson*
Franziska Wenzel*
Johanna Fridolfsson**
Magnus Pehrsson**
Marjukka Myyrä
Martin Cederstrand
Brita Linemark
Floor Feleüs
Alma Möller

Cello

Patrik Harryson *solocellist*
Lars-Erik Persson*
David Bukovinszky*
Hampus Linderholm**
Lars Kristiansson
Peter Andersson
Kerstin Anderson
My Hellgren
Björn Risberg

Kontrabas

Johan Ekenberg*
Thomas Allin**
Frida Grinne**
Mats Larsson
Reymond Larsson Rea
Kenneth Örtendahl
Fiona Cairns

Flöjt

Fauna Buvat*
Sabine Daniels* *piccola*
Gunnar Vallin**
Anne-Claire Toussaint

Oboe

Jonas Albrektson*
Geoffrey Cox*
Sandra Simon Monje

Klarinett

Helena N Panofsky*
Tarina Lennartsson
Sten Westerlund
Rosa Campoy

Fagott

Sebastian Wagner*
Gabriel Litsgård**
Mario Saez Lopez

Horn

Philip Foster*
Ingrid Bakke Karlstedt*
Fernando C De Andrade**
Christopher McKay
Catriona Igoe
José Raúl Tenza Ramirez

Trumpet

Johan Åkervall*
Ulrika Dahlberg
Erik Mattisson
Rikke Kleppa

Tuba

Even H Evensen*

Trombon

Louise Pollock*
Michele Campo**
Ole Vetle Johansen
Anders Hellman

Timpani

Johan Bejke**

Slagverk

Fredrik Duvling*
Jonas Larsson
Felix Brodén

Harpa

Patrizia Carciani Kvensler*
Liv Dahrén
Shan Llewellyn Jones

* *stämledare*

* *alternerande stämledare*

Giancarlo Andretta

dirigent

Giancarlo Andretta var förste gästdirigent och rådgivare på GöteborgsOperan 2010–2013.

Dessförinnan var han chefsdirigent vid Aarhus symfoniorkester, förste gästdirigent på Den Kongelige Opera i Köpenhamn, förste dirigent och rådgivare på Graz-operan, konstnärlig ledare och chefsdirigent för Teatro Olimpico-orkestern i Vicenza. Mellan 2015 och 2020 var han förste dirigent för symfoniorkestern i Granada. Sedan juni 2021 är han medlem av Kungliga Musikaliska Akademien i Sverige.

Giancarlo Andretta framträder regelbundet som gästdirigent i konsert- och operahus runt om i Europa. Han har gästat Musikverein i Wien och Concertgebouw i Amsterdam, dirigerat symfoniorkestrarna i München, Antwerpen, Helsingfors, Dublin, Athen, Budapest och Prag och lett operauppsättningar i operahusen i Berlin, Zürich, Venedig, Köpenhamn och Stockholm. På GöteborgsOperan har han bland annat dirigerat *Norma*, *Askungen*, *Macbeth*, *Italienskan i Alger*, *Lucia di Lamermoor*, *Attila*, *Lucrezia Borgia*, *I Capuleti e i Montecchi*, *Simon Boccanegra* och *La traviata*.

Giancarlo Andretta har spelat in skivor med bl.a. Orchestra del Teatro la Fenice, Symphonieorchester des Bayerischen Rundfunks och Radiosymfonikerna i Venedig.

Andretta har mottagit priser såsom Wuerdigungspriset och Richard Wagnerpriset.

Aivis Greters

dirigent

Aivis Greters var bitr. dirigent vid två hus säsongen 23/24, GöteborgsOperan och Orchestre de Paris. 2020/21 var Greters dirigent för Lettlands nationella symfoniorkester, Riga Sinfonietta och Liepāja Symphony Orchestra och 2022 debuterade han med Lettlands nationalopera. 2021 tilldelades Greters andra pris i Deutscher Dirigentenpreis och dirigerade då WDR Sinfonieorchester Köln och Gürzenich Orchester. 2018 var Greters konstnärlig ledare och dirigent för Lettlands ungdomskör Kamēr... Under hans ledning vann kören Grand Prix vid Tolosa Choral Contest 2018 och European Grand Prix 2019 i Arezzo. 2021 mottog Greters The Grand Music Award i Lettland som "Årets unga artist 2020" och "Artistic Bravery and Innovation under covid-19" för projekt med kören på Cēsis Music Festival. Greters har deltagit i mästarclasser med framstående dirigenter samt i Järvi Dirigentakademi vid Pärnu Musikfestival där även ledde tre festivalföreställningar, samt Tonhalle Orchester Zürich Masterclass med Paavo Järvi där han belönades med juryns pris. Greters har en examen från Jāzeps Vītols Latvian Academy of Music i orkesterledning. Vidare har han studerat körledning vid Lettlands musikhögskola och Kungliga musikhögskolan.

Jacopo Spirei

regissör

Jacopo Spirei från Florens studerade konst och drama i Bologna och film vid New York Film Academy. Jacopo Spirei har regisserat opera över hela världen som *Carmen* för operafestivalen i Macerata, Rossinis *Ermione* på Teatro San Carlo i Neapel, *Don Giovanni* på San Francisco Opera, *Falstaff* och *Kärleksdrycken* på Badisches Staatstheater i Karlsruhe, *La Donna del lago* på Buxtonfestivalen, *Don Giovanni*, *Così fan tutte*, *Figaros bröllop*, *Brokeback Mountain*, *Staden Mahagonnys uppgång och fall* och *Pilger von Mekka* på Salzburger Landestheater och kammaroperan *Ätenskapsklockan* på Theater an der Wien. Han har regisserat *Falstaff* på Verdi-festivalen i Parma, *Nabucco* på Comos musikfestival, *Björnen*, Madernas *Satyricon* och *Det hemliga äktenskapet* på Det Kongelige Opera i Köpenhamn, *Askungen* på Cartagenas internationella musikfestival i Colombia, *Pajazzo* för Wexford Festival Opera och en dubbelföreställning av *Bastien och Bastienne* och *La serva padrona* för operafestivalen i Lugo på Teatro Comunale i Bologna.

Spirei är professor i opera vid Konsthøgskolan i Oslo (KhiO). Han har också arbetat med unga sångare från Accademia della Scala i Milano, Royal Conservatoire of Scotland och Operaakademiet i Köpenhamn.

Mauro Tinti

scenograf

Mauro Tinti, scenograf född i Toscana, tog examen i arkitektur, film och scenografi vid Bolognas universitet (DAMS). Han har studerat teaterdesign på Motley Theatre Design Course i London och utbildade sig till kostymdesigner på Atelier Caraco i Paris. Hans senaste scenografier inkluderar *Elisabetta, regina d'Inghilterra* och *La Finta Giardiniera* på Den Norske Opera, *Regementets dotter* och *Otello* på OscarsborgOperen, *Carmen* (även kostymdesign) på Operafestivalen i Macerata, *L'Empio Punito* (även kostymdesign) på Teatro Verdi i Pisa och *Rinaldo* på Teatro Ponchielli i Cremona, allt i samarbete med regissören Jacopo Spirei.

Av andra senare scenografi- och kostymuppdrag kan nämnas *Tosca*, regisserad av Stefano Vizioli på Soirée Lyriques de Sanxay i Poitiers, *Rigoletto*, regisserad av Marco Spada på Opera Nazionale Romana och scenografin till *L'airo nell'imbarazzo* av Francesco Micheli vid Donizetti Festival, Bergamo och Spadas *Macbeth* på Makedonska Nationaloperan i Skopje. Tinti skapade också scenografi och kostym för *Stiffelio* för Verdifestivalen på Teatro Farnese i Parma, *Ragnarök* på Teatro Massimo i Palermo, *Fidelio* på Nationaloperan i Bukarest, *Siegfried* på Teatro Massimo i Palermo, allt i regi av Graham Vick. Mauro Tinti arbetar även med konstutställningar och inredningsdesign samt har undervisat i bland annat maquette (tredimensionell skiss) vid universitetet i Bologna.

Silvia Aymonino

kostymdesigner

Silvia Aymonino, italiensk kostymdesigner har samarbetat med modedesignern Diane von Fürstenberg på operafestivalen Festival dei due Mondi i italienska Spoleto. Därefter började hon 1985 arbeta för Umberto Tirelli, välkänd kostymmakare för film och teater (bl.a. 17 Oscar). Hon arbetade bland annat med kostymerna för filmproduktionen *Rosens namn* (1986) och kom att fortsätta arbeta med Tirelli och sedan för Giorgio D'Alberti. Under dessa år arbetade hon med stora italienska och internationella kostymdesigners som Piero Tosi, Maurizio Millenotti, Paul Brown och Pier Luigi Pizzi med både scenuppsättningar och filmproduktioner. Under det följande decenniet specialiserade hon sig på operaproduktioner för de större italienska och internationella husen, som assistent till främst Hugo de Ana och Giovanna Buzzi. Hon arbetade även med filmproduktioner som arbetsledare för kostymavdelningar. I samarbete med Marco Balich började hon sedan arbeta med stora evenemang som de olympiska ceremonierna i Turin 2006, London 2012, Sotji 2014, Rio de Janeiro 2016 och Sommaruniversiaden i Neapel 2019. Aymonino har även gjort kostymdesignen till *Tosca* på GöteborgsOperan - en uppsättning som fortfarande spelas.

2020 vann Silvia Aymonino den 39:e upplagan av Franco Abbiati-priset i kategorin Bästa kostym i Ferdinando Paërs opera *Agnese* på operan i Turin.

Giuseppe di Iorio

ljusdesigner

Giuseppe di Iorio, född i Neapel, studerade vid Guildhall School of Music and Drama i London. Säsongen 22/23 sätter han också ljus till *Otello* på Oscarsborgsoperan i Norge, *Ödets makt* vid Verdi-festivalen i Parma efter att förra säsongen ha ljussatt utomhusföreställningen vid Como-sjön, *Kärleksdrycken* för operan Aslico, Sofokles *Kung Oedipus* på festivalen i Syrakusa, *Maskeradbalen* på Verdi-festivalen i Parma och på Det Kongelige Opera i Köpenhamn, *Regementets dotter* på Oscarsborgsoperan, *La traviata* och *Trubaduren* på Teatro alla Verdura i Palermo.

Han har designat ljuset till en mängd produktioner i stora operahus som *Farnace* på La Fenice, *Parsifal* på Teatro Massimo, *Ermione* på San Carlos i Neapel, *Don Giovanni*, *Così fan tutte* och *Figaros bröllop* på operan i Rom, *Die tote Stadt* på La Scala, *Carmen* och *Trollflöjten* på festivalen Sferisterio i Macerata. Vidare Glucks *Ipermestra* på Glyndebournefestivalen, *My Fair Lady* och *Singing in the Rain* i Chicago, Châtelet of Paris och på Mariinskij-teatern där han också arbetat med *Krig och fred*, *Fallet Makropulos* och *Boris Godunov*. Nämnas bör *Tristan und Isolde* och *Anna Bolena* på São Carlos, *Fidelio* och *Falstaff* i Bukarest och *Morgen und Abend* på Covent Garden och Staatsoper Berlin. För ljussättningen till *La bohème* på operahuset i Bologna erhöll han 2018 Abbiati-priset, vilket han också året innan erhöll för *Stiffelio* på Verdi-festivalen i Parma samt 2013 för *Rhenguldet* på Massimo i Palermo. På GöteborgsOperan har han tidigare satt ljus till *Idomeneo* 2016 och *Lady Macbeth från Mzensk* 2012.

Agnese Rabatti

assisterande kostymdesigner

Agnese Rabatti från Florens har studerat mode vid Florens konstinstitut samt i kostym för teater och film vid Saint Martins College of Art i London. 2013 tog hon examen i scen- och kostymdesign för teater vid Fine Arts Academy i Bologna.

Efter att först ha designat skor kom hon att arbeta med kostymdesign och assisterade Annamaria Heinrich, Daniela Cernigliaro, Mauro Tinti, Alessio Rosati, Nanà Cecchi, Carla Teti, Ursula Patzack och Silvia Aymonino på teatrar som La Scala, Teatro Massimo i Palermo, Maggio Musicale i Florens, Theatre An der Wien, Opera de Geneve, Royal Opera House, Birmingham Opera Company. Sedan 2011 återkommer hon årligen till Rossini Opera Festivals kostymavdelning i Pesaro som handledare för arbetsledare för kostymavdelningen.

Rabatti har designat kostymer för operorna *Pajazzo*, *Cavalleria Rusticana*, *Un Mari à la Porte* regisserade av Teatri Alchemici på Maggio Musicale Fiorentino Theatre och *La casa de Bernarda Alba* i regi av Silvia Paoli på Teneriffas Auditorium.

Mats Persson

Nabucco, baryton

Mats Persson tillhör GöteborgsOperans solistensemble och har här sjungit en rad stora roller inom både klassisk/romantisk och nutida musikedramatik, bl.a. titelrollerna i *Macbeth* och *Rigoletto*, Scarpia i *Tosca*, Gunther i *Ragnarök*, Donner i *Rhenguldet*, Tonio i *Pagliacci*, Crespel i *Hoffmanns äventyr*, Ruggiero i *Judinnan*, Orestes i *Elektra*, Escamillo i *Carmen*, Sharpless i *Madame Butterfly*, Fritz Kothner i *Mästersångarna i Nürnberg*, Enrico i *Lucia di Lammermoor*, Mr Redburn i *Billy Budd*, Don Alfonso i *Lucrezia Borgia*, Joachannan i *Salome*, Paolo i *Simon Boccanegra*, Truelove i *Rucklarens väg*, Doktor Anderson i *Notorious*, Talaren i *Trollflöjten*, Tjelajkov i *Boris Godunov*, Uberto i *La serva padrona*, Musikläraren i *Ariadne på Naxos*, Gunnar i *Sömnkliniken*, Godoy i *Goya* samt Björn i *Vikingarna* och Sir Archie i *Herr Arnes penningar*, de två sistnämnda konsertant.

Mats Persson har också sjungit titelrollen i *K. Beskrivningen av en kamp* som tv-sändes 2005 samt titelrollen i *Tokfursten* på Vadstena-Akademien, för vilken han tilldelades Broocmanpriset 1996.

Tomas Lind

Ismaele, tenor

Tomas Lind studerade på Operahögskolan i Stockholm och har varit engagerad vid GöteborgsOperan sedan 1989. Här har han sjungit en mängd större roller, senast Hoffmann den äldre i *Hoffmanns äventyr*, samt Cavaradossi i *Tosca*, Polliotone i *Norma*, Canio i *Pagliacci* (Pajazzo), Macduff i *Macbeth*, Albert Gregor i *Fallet Makropulos*, Hertigen i *Rigoletto*, Calaf i *Turandot*, titelrollen i *Don Carlos*, Don Alvaro i *Ödets makt*, Pinkerton i *Madame Butterfly*, Don José i *Carmen* och Gustav III i *Maskeradbalen* med vilken han också gästade Staatstheater Darmstadt. Lind har också sjungit Alfredo i *La traviata* och Des Grieux i *Manon Lescaut* samt titelrollen i *Don Carlos* vid Kungliga Operan. På Folkoperan har han gjort Rodolfo i *La bohème* och Alfredo i *La traviata* - roller han också gjort på GöteborgsOperan. Lind har även sjungit Alfred i *Läderlappen* vid Seefestspiele Mörbisch och Martin i *Anne Pedersdotter* vid Festspelen i Bergen.

På GöteborgsOperan har Lind också sjungit bl.a. sångcykeln *Das Lied von der Erde*, Sjujskij i *Boris Godunov*, Torarin i *Herr Arnes penningar* och Rolf Vidfarle i *Vikingarna*, den sistnämnde konsertant.

Mats Almgren

Zaccaria, bas

Mats Almgren är anställd solist på GöteborgsOperan. Här har han gjort roller som Hagen i *Ragnarök*, Hunding i *Valkyrian*, Fafner i *Rhenguldet* och *Siegfried*, Kecal i *Brudköpet*, Vanuzzi i *Die schweigsame Frau*, Pimen i *Boris Godunov*, Simone i *Gianni Schicchi*, Kung Marke i *Tristan och Isolde*, Claggart i *Billy Budd*, Gurnemanz i *Parsifal*, Boris Ismajlov i *Lady Macbeth från Mzensk*, Storinkvistorn i *Don Carlos*, Bartolo i *Figaros bröllop*, Timur i *Turandot*, Javert i *Les misérables*, Djurtämjaren/Atleten i Alban Bergs *Lulu*, Don Basilio i *Barberaren i Sevilla*, Arkel i *Pelléas och Mélisande* och Padre Guardiano i *Ödets makt*. Vidare Sparafucile i *Rigoletto* vid Den Norske Opera samt Sarastro i *Trollflöjten* på Drottningholmsteatern, roller han även har gjort på GöteborgsOperan. Almgren har sjungit Bartolo i *Figaros bröllop* på Det Kongelige Teater samt Hagen i *Ragnarök* vid Scottish Opera med gästspel på Edinburgh-festivalen, Teatro Massimo Palermo, Opera North och vid Canadian Opera Company i Toronto, där han också gjort Rocco i *Fidelio* och Daland i *Den flygande holländaren*. På Opera North har Almgren sjungit Fafner i *Rhenguldet* och *Siegfried* och Daland i

Den flygande holländaren. Vidare har han sjungit rollen som Biskop Don Toribio i uruppförandet av Peter Eötvös opera *Love and Other Demons* på Glyndebourne, där han även sjungit En nattvakt i *Mästersångarna i Nürnberg*.

Zoya Tsererina

Abigaille, sopran

Zoya Tsererina debuterade i rollen som Den främmande furstinnan i *Rusalka*, en roll hon sedan dess sjungit bl.a. på Glyndebourne 2019, vid Bolsjojteatern i Moskva och i ett konsertframträdande på Berlin Philharmonie med Deutsches Symphonie-Orchester. På GöteborgsOperan kunde vi se henne i våras i konserten *Grandi voci*.

På senare tid har Tsererina bl.a. sjungit Lisa i *Pique Dame* i Neapel, Tosca vid Warszawas nationalopera samt titelrollerna i *Aida* och *Turandot* på operan i Kazan. Signaturroller är Abigaille och Turandot, som hon bl.a. gjort/ska göra i Berlin, Kazan, Dortmund och Bonn. Andra roller är titelrollen i *La Gioconda* på Theater Bonn, titelrollen i *Turandot* på Theater Bonn, Theater Dortmund, Kazanoperan och i Jean-Romain Vesperinis uppsättning vid operan i Jekaterinburg och på turné i Thailand. Hon har också sjungit Lisa i *Pique Dame* på operan

i Kazan, Tatiana i *Eugene Onegin* i Nizjnij Novgorod, Abigaille i *Nabucco*, Leonora i *Trubaduren* och *Tosca* på turné i Nederländerna med Kazanoperan och på operan i Vladivostok.

Zoya Tsererina har samarbetat med framstående dirigenter som Robin Ticciati, Marco Boemi, Paul Esswood, Stefano Romani, Anton Lubchenko, Gintaras Rinkevicius, Milos Krejci, Vasily Valitof och Oliver von Dohnanyi. Tsererina är utbildad vid Mikhail Glinka-konservatoriet i Nizjnij Novgorod.

Ann-Kristin Jones

Fenena, mezzosopran
(20/5, 24/5, 7/6, 10/6)

Ann-Kristin Jones har studerat vid musikkonservatoriet i Falun, Norges musikhögskola i Oslo och Operaakademiet i Köpenhamn samt tagit diplomutbildningen vid Det Kongelige Danske Musikkonservatorium. Jones debuterade under studietiden i titelrollen i Händels *Orlando* vid Den Ny Opera i Esbjerg. Sedan följde roller som Tredje damen i *Trollflöjten*, Cherubin i *Figaros bröllop*, Dorabella i *Così fan tutte*, Siébel i *Faust*, Olga i *Eugen Onegin* och Giovanna i *Anna Bolena* på scener som Malmö Opera, Drottningholms Slottsteater, Operan i Kristiansund, Ystadoperan,

Kungliga Operan samt GöteborgsOperan. Här har Jones också sjungit Sesto och Bradamante i *Julius Caesar*, Alcina och Maffio Orsini i *Lucrezia Borgia*, Tisbe i *Askungen*, Kate i *Madame Butterfly*, Gertrude i *Hamlet*, Mercédès i *Carmen*, La Ciesca i *Gianni Schicchi*, Kompositören i *Ariadne på Naxos*, Rosina i *Barberaren i Sevilla*, Modern i *Monstret i labyrinten*, Flosshilde i *Rhenguldet* och *Ragnarök*, Rosswise i *Valkyrian*, Lola i *Cavalleria rusticana*, Carlotta i *Die schweigsame Frau*, Hustrun Josefa i *Goya* och Kia i *Shanghai*. Jones har också gjort flera konserter här och turnerat i Japan med Operans orkester. 2022 sjöng Jones Adalgisa i *Norma* på Folkoperan. Vidare är hon verksam som solist i konsert- och oratoriesammanhang med en stor repertoar, bl.a. altpartierna i Bachs, Händels och Mozarts mässor, passioner och oratorier samt orkestersånger av Wagner, Mahler, Berlioz och Zemlinsky. 2007 var Jones solist med Los Angeles Philharmonic i Disney Concert Hall i ett verk av John Adams med tonsättaren själv som dirigent.

Jones har tilldelats en rad stipendier, bl.a. Jussi Björlingstipendiet 2023, Drottningholmsteaterns Vänners Stipendium, Sten A Olssons Kulturstipendium och flera Kungliga Musikaliska Akademiens stora utlandsstipendium. 2008 var hon en av tre finalister i Solistpriset 2008 samt pristagare i Wilhelm Stenhammar International Music Competition. 2009 nominerades Jones till Tidskriften Operas operapris för gestaltningen av Sesto i *Julius Caesar* på GöteborgsOperan.

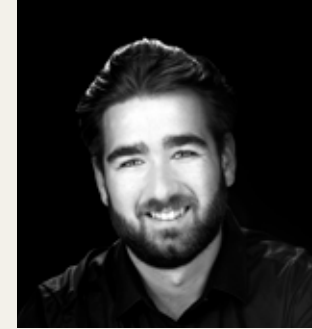

Katarina Giotas

Fenena, mezzosopran
(28/5, 31/5, 3/6 + hösten-23)

Katarina Giotas examinerades från Operahögskolan i Stockholm år 2000 men debuterade redan 1998 på Confidencen som Cherubin i *Figaros bröllop*, en roll hon även sjungit på Folkoperan och GöteborgsOperan. Här har Giotas också sjungit titelrollen i *Carmen*, Suzuki i *Madame Butterfly*, Judith i *Riddar Blåskäggs borg*, Fjodor i *Boris Godunov*, dubbelrollen Hertiginnan av Osuna och Leocadia i *Goya*, Tredje damen i *Trollflöjten*, Amschel i *K. Beskrivning av en kamp*, Maddalena i *Rigoletto*, Håta i *Brudköpet* och Hushållerskan i *Die schweigsame Frau*. Av övriga engagemang kan nämnas Suzuki i *Madame Butterfly* på Teatro di San Carlo i Neapel, Don Ramiro i *La finta giardiniera* på Kungliga Operan/Vasateatern, Lucilla i *Silkesstegen* på Malmö Opera, *Carmen* på Parkteatern i Stockholm, *Den listiga lilla räven* som animerad film med European Opera Centre, Fenena i *Nabucco* på Wermland Opera, Lazuli i Chabriers *L'Étoile* på Läckö Slottsopera, *L'Opinion publique/Cupidon* i *Orfeus i underjorden* och Phèdre i *Hippolyte et Aricie* på Folkoperan, Tredje damen i *Trollflöjten* på Kungliga Operan samt Fadela i *Svall*.

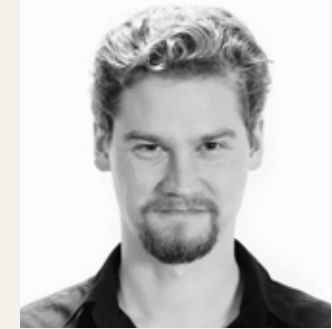
Vidare Schönbergs *Pierrot lunaire*, Drottning Kristina i *Magnus Gabriel* på Läckö Slottsopera, Suzuki i *Madame Butterfly* på Det Kongelige Opera, Amneris i *Aida* på Teatro Massimo i Palermo, Charlotte i *Werther* i Tartu, *Carmen* på La Fenice samt Octavian i *Rosenkavaljeren* på Deutsches Nationaltheater i Weimar.

Daniel Hayes

Baals överstepräst, bas (våren-23)

Daniel Hayes är anställd i Göteborgs-Operans Kör. Här har han gjort roller som Hermann i *Hoffmanns äventyr*, Zio Yakusidé i *Madame Butterfly*, Sergeanten i *La bohème* och En röst i *Herr Arnes penningar* samt cover för Bartolo i *Figaros bröllop*. Hayes medverkar ofta vid konserter i Storbritannien och Sverige, t.ex. som Jesus i *Johannespassionen*, i Dvoraks *Stabat Mater* och i Mozarts *Vesperae solennes de confessore*. Hayes har en kandidat och en masterexamen från The Royal Northern College of Music. Under studietiden gjorde han rollen Kungen i Massenets *Cendrillon*, Steve Sankey i *Street Scene* av Weill och Snug i Brittens *En midsommarnattsdröm*. Vidare medverkade han i turnéer med *La bohème* i rollen som Colline, och med *Dido och Aeneas* där han sjöng i titelrollen, och som spelades i England och i Rom.

Kristian Lindroos

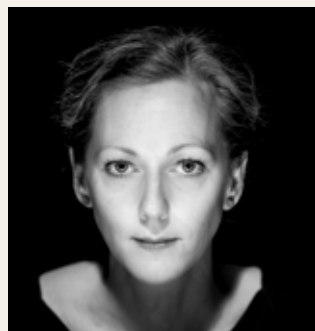
Baals överstepräst, bas (hösten-23)

Kristian Lindroos har en magisterexamen från Sibelius-Akademins sånglinje i Helsingfors. Han har även studerat för Sherman Lowe, Jaakko Ryhänen och Irina Gavrilovici samt genomfört sommarprogrammet 'Accademia del bel canto "Rodolfo Celletti"' i Martina Franca. Lindroos har en stor opera-, konsert- och oratorierepertoar från samtida musik till barockmusik. Han har bl.a. sjungit Figaro i *Figaros bröllop*, titelrollen i *Don Giovanni* och Belcore i *Kärleksdrycken* och han har uppträtt på många större scener i Finland och utomlands, bl.a. Maggio Fiorentino i Florens, Festival della valle d'Itria - operafestivalen i Martina Franca samt Nyslotts operafestival. 2023 debuterade han på Finlands nationalopera. Vidare är han en frekvent solist med Finlands större orkestrar i verk som Beethovens nionde symfoni och *Matteuspassionen*, under ledning av dirigenter som Sir Roger Norrington, Leif Segerstam, Hannu Lintu, Susanna Mälkki och Santtu-Matias Rouvali. Lindroos har vunnit första pris i Villmanstrands sångtävling 2016 samt i Oskar Merikanto-tävlingen 2022. 2015 tilldelades han specialpriset vid den internationella sångtävlingen 'Toti dal Monté' i Treviso, Italien.

Daniel Ralphsson
Abdallo, tenor

Daniel Ralphsson är utbildad vid Operahögskolan med en masterexamen. Han har även studerat komposition vid Malmö Musikhögskola samt kördirigering vid Kungliga Musikhögskolan, där han tagit examen som sångpedagog samt kandidatexamen i klassisk sång. Ralphsson debuterade på Kungliga Operan som Dr Blind i *Läderlappen* 2012 varefter han fortsatte karriären på samma scen som Ädling i *Lohengrin*, Pang i *Turandot* samt Monostatos i *Trollflöjten* samt John/Ängel 3 i operan *Written on Skin* av George Benjamin. Andra engagemang är bl.a. Basilio i *Figaros bröllop* och Bardolfo i *Falstaff*. På GöteborgsOperan har han sjungit Goro i *Madame Butterfly*, Gherardo i *Gianni Schicchi*, Mime i *Rhenguldet*, Monostatos i *Trollflöjten*, Flavio i *Norma*, Cirkusdirektören i *Brudköpet*, Sir Filip i den konsertanta uppsättningen av *Herr Arnes penningar*, Svanen i *Carmina Burana* samt Släkting till Mats i *Kronbruden* och Andrés/Cochennille/Frantz/Pitichinaccio i *Hoffmanns äventyr*. Ralphsson anlitas ofta som kyrkosångare i verk av Mozart, Bach, Schubert, Charpentier, Monteverdi m.fl. och har även framträtt i romansafnar med en repertoar som spänner från Schubert till Charles Ives. Under flera år var han medlem i Operaimprovisatörerna.

Mia Karlsson
Anna, sopran

Mia Karlsson är utbildad vid Ingesund Musikhögskola, Operastudio 67 och Operahögskolan. Hon debuterade 2004 som Koloratura i Vadstena-Akademiens uppsättning av Lundén-Weldens nyskrivna *Opus Opera*. Därefter följde bl.a. Första damen i en kortversion av *Trollflöjten* vid Nobelfesten 2004, Gilda i *Rigoletto* och Lauretta i *Gianni Schicchi* på Folkoperan och Olympia i *Hoffmanns äventyr* på Det Kongelige Teater. På GöteborgsOperan har Karlsson sjungit roller som Woglinde i *Rhenguldet*, Susanna i *Figaros bröllop*, Musetta i *La bohème*, Najaden i *Ariadne på Naxos*, Isotta i *Die schweigsame Frau*, Berta i *Barberaren i Sevilla*, Frasquita i *Carmen*, Första damen i *Trollflöjten*, Elvira i *Italienskan i Alger*, Tebaldo/Röst från himlen i *Don Carlos*, Första vattennymfen i *Rusalka*, Amor i *Orfeus och Eurydike*, John Blund/Daggtomten i *Hans och Greta*, Clorinda i *Askungen*, Världinnan på Branehög i *Herr Arnes penningar*, Femte tjänarinnan i *Elektra* samt Carlotta i *The Phantom of the Opera*. Hon har mottagit en rad stipendier, bl.a. Jenny Lind-stipendiet 2005, stipendier från Kungliga Musikaliska Akademien samt Joel Berglund-stipendiet.

**GöteborgsOperan har nöjet att presentera
säsongens samarbetspartner**

HUVUDPARTNER

**GÖTEBORGS
HAMN**
The Port of Scandinavia

ENGAGEMANGSPARTNER

SOCIAL HÅLLBARHET BARN OCH UNGA DANSKOMPANIET

VOLVO Swedbank
GÖTEBORGS
HAMN
The Port of Scandinavia

PREMIUMPARTNER

SKF

PARTNER

Accure, By Wind, Elite Plaza & Park Avenue Hotel,
Handelsbanken, Mantec Management, Nordstan, Pulsen,
R Innovation, Schenker, Stena, The Swedish Club

RÖDA MATTAN

addCIT, Aphrae, AB Dan Persson Förvaltning, Deloitte,
F O Peterson & Söner, Hogia, Innovationskapital, KvintaQ, Ligula Hospitality,
Prové, Svenska mässan, Trollängens Bostad, Vinci Energies, Vätterledens Invest,
Kurt Aronsson och Jeanette Collin, Marianne H Becker,
Lena och Håkan Björnhage, Peter Hjärne, Barbro Johansson,
Elisabeth och Aslam Khan, Eva och Leif Nilsson,
Ann-Marie och Reimar Westerlund

SAMARBETSPARTNER

Göteborg & Co

 STEN A OLSSONS
STIFTELSE
FÖR FORSKNING
OCH KULTUR

Ett gott liv har många delar.

Västra Götalandsregionen är till för dig, genom hela livet. Många förknippar oss med vård, men vi gör mycket mer. Vi ser till att du kan uppleva kultur, ta dig runt i Västra Götaland och leva i ett hållbart samhälle. Till exempel äger vi GöteborgsOperan och förvaltar Folktandvården.

Mer om vad vi gör hittar du på vgregion.se

STOLT ÄGARE AV
GÖTEBORGSOPERAN

VÄSTRA
GÖTALANDSREGIONEN

400 1620-2020
**Göteborgs
Hamn**

STOLT SPONSOR AV
GÖTEBORGSOPERAN

GÖTEBORGS
HAMN

Välkommen till GöteborgsOperans Restaurang!

Förgyll ditt föreställningsbesök lite extra med något smakrikt från GöteborgsOperans Restaurang, café och Operabar. Restaurangen och baren öppnar två timmar innan föreställningen. Vi serverar menyer och à la carte och i Operabaren en lättare meny. I GöteborgsOperans café finner du varma och kalla drycker, vin/öl, smörgåsar och sötsaker. Välkommen!

På vardagar serverar vi luncher inklusive sallad, bröd, kaffe, kaka och frukt. På måndagar bjuder vi dessutom på något litet sött till kaffet.

För menyer och information om pausförtäring se www.opera.se/restaurang

Ytterligare information och bordsbeställning (även grupper):

Tel: 031-13 13 00 eller boka via vår hemsida opera.se

E-post: restaurang@opera.se

Hos oss kan du äta med gott samvete.

År 2011 erhöll GöteborgsOperans Restaurang miljömärkningen Svanen.

Välkommen att bli medlem!

GöteborgsOperans Vänner verkar aktivt för att sprida kunskap om operakonsten och öka intresset för musikteater. Genom att vara medlem stödjer du GöteborgsOperan och får möjlighet att delta i bland annat specialintroduktioner, föredrag och resor samt ta del av många andra trevliga förmåner.

Läs mer på www.govanner.se

Medlemsavgift: 200 kr per person/år.

För mer information: goteborgsoperansvanner@gmail.com

Nyhetsbrev

Erbjudanden, information och nyheter från GöteborgsOperan - enkelt och inspirerande. Anmäl dig på opera.se/utskick

Vill du sprida upplevelser? Bli ombud på GöteborgsOperan!

Som ombud på GöteborgsOperan får du en personlig kontakt och erbjuds att förhandsboka biljetter, se genrep, få specialerbjudanden och fri ombudsbiljett vid gruppbokningar. Du får information om våra föreställningar som du kan sprida till vänner, kollegor och andra intresserade.

Läs mer på www.opera.se/ombud. För mer information: Tel: 031-13 13 00. E-post: gruppbiljetter@opera.se

OPERA AV PAULA AF MALMBORG WARD OCH KERSTIN PERSKI

Ny thrilleropera om en skrupelfri stjärnkirurg.

Mytomania

8 oktober – 9 november 2023

Köp biljetter på och boka bord i GöteborgsOperan Restaurang på opera.se, 031-13 13 00

GÖTEBORGS
OPERAN

PRODUKTIONSANSVARIGA

Vd Christina Björklund
Konstnärlig ledare Opera/drama
Henning Ruhe

Bitr. regissörer
Joachim Ottosson,
Annika Lindqvist

Repetitionsdirigent
Aivis Greters

Kormästare Martin Nagashima
Toft

Bitr. kormästare Bernhard Greter

Repetitörer Martin Andersson,
Michael Sikich

Sufflös Amanda Elvin

Inspicenter
Daniel af Wåhlberg,
Linnea Delander

Textmaskinsoperatör
Fredrik Jakobsson

Scenmästare Anders Nilsson
Scentekniker Dawn Antilla

Belysningsmästare
Sarah Carleson, Jonas Asklund

Ljusprogrammering
Bernat Comellas Esteruelas
Video

Lars-Johan Loa Arnesson
Ljudansvarig Linn Vidarsson

Rekvisita Axel Ragnerstam
Boberg, Stephanie Sjödin
Samordnare kostym och mask
Mia Persson

Maskör Gunilla Bjertin,
Katharina Funke,
Anna Simonson

Herrkostym
Marianne Brydewall

Damkostym Hanna Strömberg

Modist Evelina Ylilehto

Påklädare Camilla Börjesson,
Simon Lundmark

Patinerings Mia Persson,
Lisa Hüls

Lädermakeri Per Hedebloom

Konstruktör Per-Åke Svensson

Måleri Richard Bruce

Snickeri Mattias Persson

Smedja Johan Wikström

Tapetseri Kristin Fransson

Dramaturg Göran Gademan
Musikbibliotek Sven Grönberg

**Översättning till svenska för
textmaskin** Göran Gademan

**Översättning till engelska för
textmaskin** Kenneth Chalmers

Översättning ord-för-ord

Gustav Asplund

Orkesterservice

Anders Haglund

Marknadskoordinator

Charlott Moberg

Pressansvarig Emil Rinstad

Projektledare Mikael Berggren

Program

Ansvarig utgivare, vd
Christina Björklund

Redaktör Lisa Iverstam

Grafisk form Camilla Simonson

Föreställningsfoto

Lennart Sjöberg

Korrektur Pernilla Karlsson

Repro och tryck By Wind

